

BELASTING- VRIJE WINSTEN

WELKOM IN DE WERELD VAN
BELASTINGONTWIJKING

Internationale geldstromen vinden opvallend vaak hun weg naar een aantal relatief kleine landen, zoals Nederland en Luxemburg.

Waarom is dit? Welkom in de wereld van belastingontwijking.

Brievenbusmaatschappijen, we hebben er allemaal wel eens van gehoord. En we weten dat grote bedrijven ingewikkelde constructies gebruiken om belasting te ontwijken. Deze website visualiseert hoeveel geld daarmee is gemoeid, door welke landen dit geld stroomt en wie de rekening betaalt.

Om welke landen gaat het?

De diagram op de volgende bladzijde toont de hoeveelheid directe buitenlandse investeringen (FDI- Foreign Direct Investment) in tien landen in verschillende delen van de wereld.¹ FDI zijn investeringen gedaan door een bedrijf of entiteit gevestigd in een ander land. Men zou denken dat zulke investeringen overeenkomen met de grootte van de economie van de betreffende landen. En dat de VS of China bovenaan de mondiale investeringstabellen zouden prijken.

Maar mondiale FDI-statistieken geven aan dat deze investeringen zich opvallend vaak concentreren in landen met relatief kleine economieën, zoals Nederland en Luxemburg (gemarkeerd in rood). Nederland is zelfs met stip de grootste exporteur van FDI ter wereld, veel groter dan de VS of China.

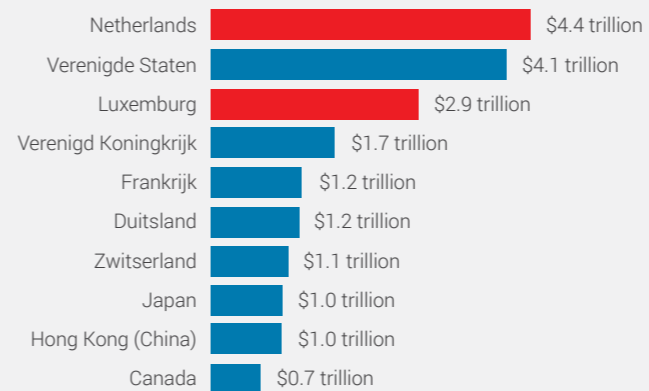
Dat is vreemd. De reden dat deze kleine landen zo hoog op de ranglijst staan, is dat grote delen van de investeringen feitelijk worden gedaan door bedrijven en investeerders die in andere landen zijn gevestigd. Maar deze investeringen worden toegeschreven aan Nederland en Luxemburg (en andere kleine doorvoereconomieën met grote investeringsstromen).

Het gaat om mondiale kapitaalstromen die worden omgeleid via zogenaamde SPE's – beter bekend als brievenbusbedrijven.² Geld stroomt alleen door deze brievenbusbedrijven om belasting te ontwijken. Het gaat dus niet om werkelijke investeringen maar alleen om artificiële constructies.

Waarom worden brievenbusbedrijven gebruikt?

Tallose onderzoeksrapporten hebben de afgelopen jaren laten zien hoe grote bedrijven gebruikmaken van brievenbussen in doorvoereconomieën om hun winsten te

DE 10 GROOTSTE BUITENLANDSE INVESTEERDERS TER WERELD (2011)

Bron: IMF

verplaatsen. Op deze manier vermijden ze het betalen van belasting in de landen waar hun economische activiteiten daadwerkelijk plaatsvinden.³

De hoeveelheid brievenbusmaatschappijen in een land geeft aan of dat land wordt gebruikt als een belasting-

doorvoerland of belastingparadijs. En als het gros van de buitenlandse investeringen in een land afkomstig is van brievenbusmaatschappijen in het buitenland, dan loopt dit land dus jaarlijks miljoenen mis aan belastinginkomsten.

Er zijn meer redenen waarom bedrijven zich bedienen van brievenbusmaatschappijen, zoals het maskeren van eigendomsverhoudingen, voor witwaspraktijken of om aanspraak te maken op de ruime investeringsbescherming die het bilaterale netwerk van investeringsverdragen van het betreffende land aan buitenlandse investeerders biedt. Deze aspecten blijven hier buiten beschouwing.

OM HOEVEEL GELD GAAT HET?

In sommige landen is het verschil tussen de hoeveelheid geld die wordt geïnvesteerd in de reële economie en in brievenbusmaatschappijen extreem hoog. Dat verschil kan momenteel op bilateraal niveau alleen worden gemaakt voor landen die buitenlandse investeringen van brievenbusmaatschappijen en die van echte bedrijven apart registreren. Er zijn maar vier landen die dat doen⁴.

Nederland, Luxemburg, Oostenrijk en Hongarije.⁵ Aanvullend zijn er schattingen gemaakt voor Zwitserland (34%), Ierland (47%) en Groot-Brittannië (36%). Voor de berekening van deze schattingen, zie de [onderliggende methodologie](#).

Wie zijn nu eigenlijk de grootste investeerders?

Deze data geven een idee van de enorme omvang van de investeringen in Nederland, Luxemburg, Oostenrijk, Hongarije, Ierland, Zwitserland en het Verenigd Koninkrijk die in brievenbusmaatschappijen zitten.

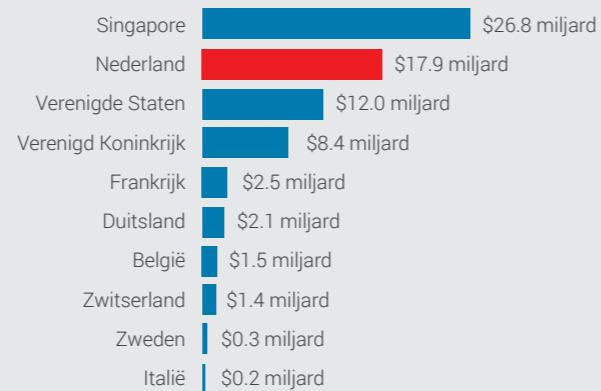
Waarom bedrijven gebruikmaken van deze doorvoerhavens is alleen te verklaren door de belasting- en investeringsvoordelen die deze landen aan bedrijven bieden, en de zwakke vestigingseisen ('substance-eisen') die deze landen hebben voor het oprichten van brievenbusmaatschappijen. [Eurodad's Capital Flight Report 2015](#) geeft een actueel overzicht van de belastingvoordelen die bedrijven in Europese landen genieten.

In veel landen ter wereld zijn doorsluishavens zoals Nederland en/of Luxemburg in de lijst van top tien investeerders (de twee staafdiagrammen hiernaast illustreren dit).

TOP 10 INVESTEERDERS (2011) IN DUITSLAND

IN INDONESIË

Bron: IMF

WAAR GAAT HET GELD NAARTOE?

Multinationals kunnen op verschillende manieren belasting ontwijken door hun investeringen te herstructureren via een brievenbusmaatschappij in een land dat gunstige fiscale voordelen biedt, zoals Nederland.

Zo kunnen bedrijven een brievenbusfirma opzetten die eigenaar is van het intellectuele eigendom van het bedrijf. Die brievenbusmaatschappij int dan de royalty's van alle dochterondernemingen in de landen waar het bedrijf actief is, bijvoorbeeld voor het gebruik van een logo of bepaalde technologie.

Het afdragen van die royalty's verlaagt de winsten van deze dochterondernemingen, waardoor ze minder vennootschapsbelasting hoeven te betalen in de landen waarin zij opereren. De Nederlandse brievenbusmaatschappij kan dit inkomen vervolgens onbelast doorsluizen naar belastingparadijzen zoals Bermuda of het opnieuw investeren in de mondiale bedrijfsactiviteiten.

Met andere woorden: Het feitelijke onderzoek en het genereren van het intellectueel eigendom vond plaats in

een ander land, maar een brievenbusmaatschappij in een land met een gunstig belastingklimaat voor royalty's kan het inkomen uit die royalty's vrij van vennootschapsbelasting wegsluizen.

WIE BETAALT DE REKENING?

De Europese Commissie raamt de hoeveelheid belastingen die we jaarlijks mislopen door belastingfraude, belastingontduiking en belastingontwijking op € 1,000 miljard per jaar. Dat is meer dan alle EU-landen samen jaarlijks aan gezondheidszorg uitgeven. € 150 miljard van dit zogeheten 'belasting-gat' kan rechtstreeks worden gerelateerd aan belastingontwijking.

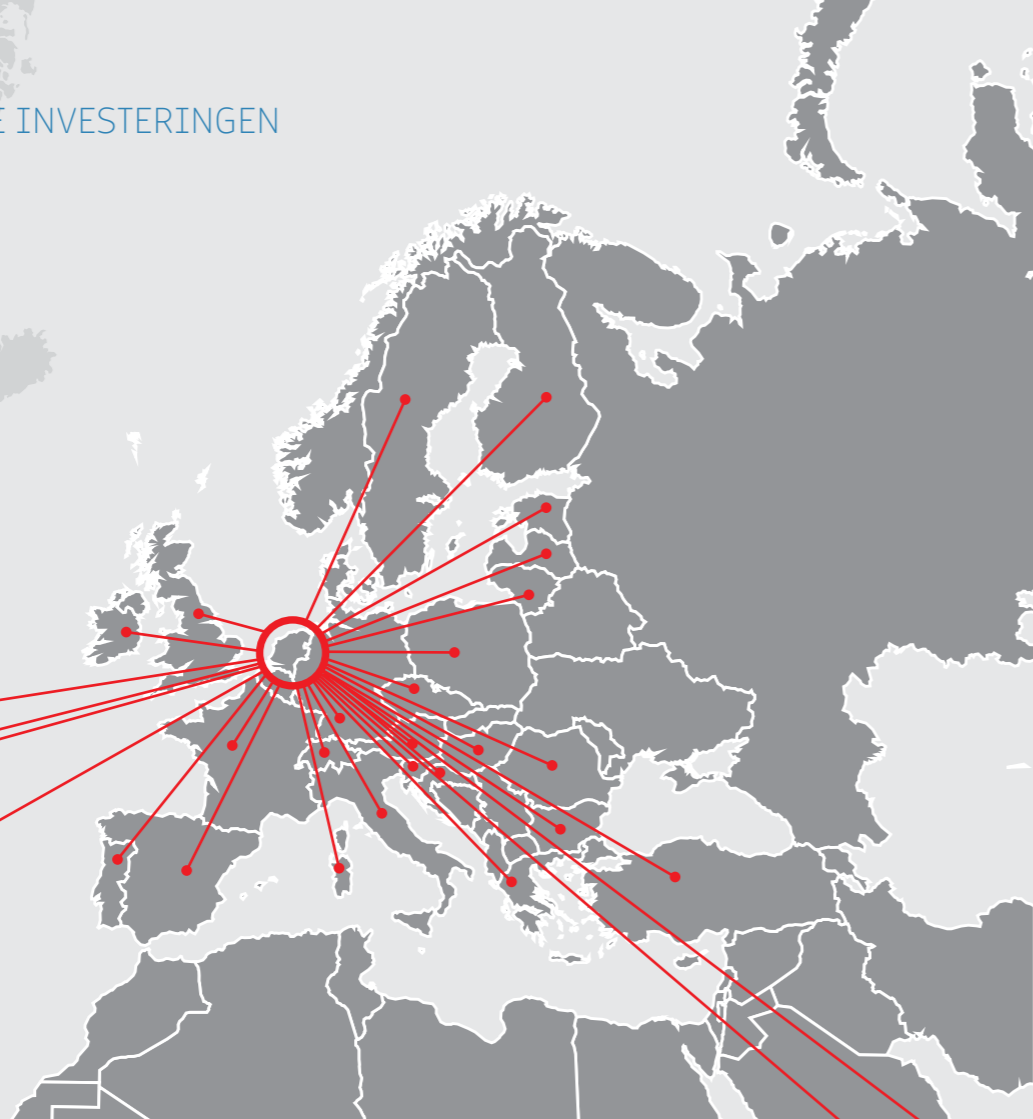
Belastingontwijking heeft verstrekkende gevolgen voor de economie als geheel en de laatste twee decennia zijn deze praktijken sterk gegroeid. Er zijn tenminste twee duidelijke rechtstreekse effecten.

Ten eerste: Waar grote bedrijven de kans krijgen om het betalen van belasting te ontwijken, betalen kleine en middelgrote bedrijven en werknemers in loondienst de

UITGAANGDE WERELDWIJDE INVESTERINGEN
VAN NEDERLAND
\$4383,2 MILJARD

78%
DOOR BRIEFBUSSEN
(in 2011)

Bron: OECD & IMF

rekening. Dat zorgt voor toenemende ongelijkheid. Aandeelhouders profiteren, terwijl werknemers en kleine bedrijven voor de kosten opdraaien. Het zorgt ook voor oneerlijke concurrentie: omdat zij minder belasting afdragen, hebben grotere bedrijven lagere kosten dan kleine en middelgrote bedrijven.

Ten tweede: Belastingontwijking door multinationals heeft geleid tot een race to the bottom tussen overheden bij het heffen van belasting. Steeds meer landen proberen regelingen voor belastingontwijking in het leven te roepen en een gunstig belastingregime te bieden. Dat krijgt gestalte in een groeiend aantal fiscale stimuleringsmaatregelen, zoals een speciale box voor patenten. De belastingconcurrentie tussen landen geeft multinationale ondernemingen ook meer macht: zij kunnen landen tegen elkaar uitspelen door te dreigen hun activiteiten te verplaatsen. Bovendien kunnen multinationals zich onttrekken aan nationale belasting- en investeringsregels via 'regime-shopping' – kapitaal daar onderbrengen waar het fiscale regime het gunstigst is.

WAT MOET ER GEBEUREN? »

1) VERGROOT FISCALE TRANSPARANTIE

Meer transparantie is absoluut noodzakelijk zodat burgers, journalisten, NGO's en anderen meer inzicht kunnen krijgen in de impact van het belastingbeleid van de overheid. Transparantie draagt ook bij aan de accountability van overheden. Investeerdere en consumenten hebben eveneens profijt van het openbaar maken van dergelijke informatie.

Wij vragen om

- Verplichte en publieke rapportage per land voor alle multinationale ondernemingen. Bedrijven moeten financiële data openbaar maken voor elk land waarin zij actief zijn, inclusief een winst- en verliesrekening, omzet, aantal werknemers en vennootschapsbelasting.
- Alle 'fiscale rulings' (belastingafspraken tussen de fiscale autoriteiten en individuele bedrijven) moeten openbaar worden gemaakt.

2) MAAK EEN EIND AAN DE 'RACE TO THE BOTTOM'

Overheden moeten met voorrang gezamenlijk actie ondernemen om belastingontwijking en –ontduiking tegen te gaan. Zorgen voor meer fiscale stimulansen en sluiproutes in het kader van 'belastingconcurrentie' houdt slechts een systeem in stand dat gunstig is voor de private sector, maar een scala aan maatschappelijke kosten met zich mee brengt.

Wij vragen om

- Het instellen van een gemeenschappelijke belastinggrondslag in de EU (in het kader van een Gemeenschappelijke Geconsolideerde Heffingsgrondslag voor de Vennootschapsbelasting);
- Het instellen van een minimumtarief voor de vennootschapsbelasting;
- Effectieve belastingheffing binnen de EU, door bestaande regels aan te passen inzake belastingheffing in de EU, zoals de Rente en Royalty Richtlijn.

NOTEN

1) Niet alle landen van de wereld konden worden meegenomen in dit onderzoek, vanwege beperkte middelen en beschikbaarheid van gegevens. Slechts vier landen maken een actief onderscheid tussen FDI-stromen afkomstig van brievenbusmaatschappijen dan wel echte bedrijven, te weten: Nederland, Luxemburg, Oostenrijk en Hongarije. Door de VS verzamelde investeringsdata zijn gebruikt om een schatting te maken van de grootte van de brievenbussector in andere belangrijke EU belastingparadijzen, zoals Ierland, het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland. De landen aan de ontvangende kant van deze investeringsstromen beperkten zich tot de landen in Europa, een aantal belastingparadijzen (bv. Kaaimaneilanden), Turkije en Indonesië. De laatste twee werden geselecteerd om een vergelijking mogelijk te maken met ontvangende landen die niet tot de EU behoren. Met betrekking tot de definitie van FDI, als de transnationale investering minder dan 10 procent bedraagt van het aandelenkapitaal, wordt de investering aangemerkt als een portfolio-investering, in de orde van transacties op de kapitaalmarkt.

2) SPE of Special Purpose Entity is een algemene term voor "entiteiten met geen of slechts enkele werknemers, weinig of geen fysieke aanwezigheid in de gasteeconomie, waarvan de activa en passiva bestaan uit investeringen in of afkomstig uit andere landen, en waarvan de kernactiviteiten bestaan uit groepsfinancierings- of holdingactiviteiten." (OECD 2013). Grote bedrijven bedienen zich van SPE's om zich domicilie te verwerven in een bepaald land, met als doel het uitbuiten van bepaalde juridische mazen en/of regulering. Deze praktijk geeft een vertekend beeld van de onderliggende kapitaalstromen.

3) Voor meer voorbeelden van onderzoek naar belastingontwijking en de rol van Nederland daarin, zie <http://www.somo.nl/themes-nl/tax-justice1>.

4) Een analyse van investeringen tussen Griekenland en Europese belastingparadijzen gebaseerd op deze data is te vinden in hoofdstuk 5 van SOMO's rapport Fool's Gold.

5) De kwaliteit van de data voor Hongarije is niet optimaal een geeft hierdoor mogelijk een vertekend beeld van SPE-data in dit land.

SOMO

WEBSTORY

Zie hier de online webstory met interactieve data

WAT KUN JIJ DOEN?

Teken hier voor een eerlijk belastingstelsel

COLOFON

TITEL **Belastingvrije winsten**

DATUM **December 2015**

AUTEUR **SOMO**

LAY-OUT DESIGN **GETLOS design & fotografie**

OMSLAG FOTO **"The Heavens" © Paolo Woods / Gabriele Galimberti**

ISBN/EAN **978-94-6207-083-7**

OXFAM
Novib

Deze publicatie is mogelijk gemaakt met financiële steun van Oxfam Novib. SOMO is exclusief verantwoordelijk voor de inhoud van de publicatie en de wijze waarop deze gebruikt wordt.

